

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. ректора

Уманського національного університету

Владилена СОКИРСЬКА

« 22 » 12 2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **«Науково-методологічні основи розширення різноманіття малопоширених бобових овочевих культур у Лісостепу України» Бобось Ірини Макарівни**, представленої на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук зі спеціальності 06.01.06 – овочівництво галузі знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Проблематика розширення різноманіття малопоширених бобових овочевих культур у Лісостепу України є актуальною з огляду на синергічний вплив кліматичних змін, потреби в підвищенні продовольчої та безпеки країни, а також необхідність збереження та збільшення агробіорізноманіття, що підвищує екофункціональну стійкість агроценозів; дослідження малопоширених видів, зокрема вігни спаржевої, сої овочевої (едамаме), доліхоса, тетрагонолобуса та гуньби голувої і сінної, дають змогу обґрунтувати нові агротехнологічні рішення для інтенсивних і екстенсивних систем господарювання в умовах Лісостепу.

Особливі агробіологічні характеристики досліджуваних видів додатково підкреслюють їхню економічну й екологічну привабливість для Лісостепової зони. Крім того, технологічне впровадження згаданих культур сприяє підвищенню родючості ґрунту, а інтеграція малопоширених бобових культур у сівозміни сприяє зменшенню ризиків ерозії та деградації ґрунтів, підвищенню ефективності використання водно-теплових ресурсів і поліпшенню агроекологічного балансу.

Отже, з позицій продовольчої безпеки, сталого землекористування та аграрної інновації, а також з огляду на потенційні соціально-економічні вигоди (нові робочі місця, локальні ланцюги доданої вартості, експортні можливості), дослідження науково-методологічних основ розширення різноманіття малопоширених бобових овочевих культур у Лісостепу України — зокрема вігни спаржевої, едамаме (овочевої сої), доліхоса, тетрагонолобуса та видів гуньби – не викликає сумніву, є своєчасним, науково обґрунтованим і практично орієнтованим.

Тема дисертаційної роботи затверджена Вченою радою Національного університету біоресурсів і природокористування України, протокол № 13 від 27.09.2024 р.

Дисертаційну роботу виконано впродовж 2008–2023 рр. згідно з планами науково-дослідних робіт кафедри овочівництва і закритого ґрунту Національного університету біоресурсів і природокористування України: 2007–2011 рр. №110/223 «Розробка технологій вирощування та маркетингове впровадження малопоширених бобових культур» (номер державної реєстрації 0107U002459); 2009–2013 рр. «Обґрунтування та розроблення технологій вирощування нових овочевих культур» (№ держреєстрації 0109U007113); 2014–2020 рр. «Обґрунтування та розроблення інноваційних технологій вирощування нових овочевих культур» (№ держреєстрації 0114U003747); 2022–2023 рр. № 110/13 «Розробити інноваційні технології вирощування малопоширених овочевих культур» (№ держреєстрації 0122U001637); 2021–2025 рр. «Обґрунтування та розроблення інноваційних технологій вирощування нових овочевих культур» (№ держреєстрації 0120U105682).

Мета і завдання дослідження.

Мета дослідження полягала в теоретичному обґрунтуванні та удосконаленні технологій вирощування малопоширених бобових овочевих культур, виявленні їх адаптивних реакцій, встановленні закономірностей формування продуктивності та визначенні можливостей інтеграції цих культур у селекційний процес і виробничу практику з метою забезпечення ринку високоякісною свіжою та переробленою овочевою продукцією.

Завдання досліджень:

- оцінити генотипи вігни спаржевої за морфологічними ознаками і продуктивністю для використання в селекції та оптимізації чергування овочевих культур у сівозміні, з урахуванням їх овочевого й декоративного застосування;
- визначити високопродуктивні, стійкі проти хвороб та адаптивні види, сорти й сортозразки малопоширених бобових овочевих рослин;
- сформулювати овочевий конвеєр застосуванням різних строків сівби та встановити їхній вплив на тривалість надходження свіжої і переробленої продукції, урожайність, товарну якість і рентабельність вирощування досліджуваних культур;
- дослідити вплив площі живлення на ріст, розвиток та формування врожаю бобів-лопаток, зеленого горошку та насіння залежно від складових технологій вирощування;
- встановити залежності фенологічних, морфологічних та біохімічних показників і врожайності малопоширених бобових овочевих рослин від гідротермічних умов вегетації;
- оцінити екологічну стабільність, пластичність та адаптивність досліджуваних культур для максимального прояву господарсько-цінних ознак за різних агроекологічних умов;
- створити кущовий сорт вігни спаржевої з комплексом цінних господарських характеристик;

– провести комплексну характеристику видів гуньби за морфологічними й господарсько-цінними ознаками для забезпечення конвеєрного отримання продукції так званої «грибної трави», а також дослідити біологічну цінність сушеної продукції гуньби сінної;

– розрахувати біоенергетичну та економічну ефективність складових технологій, визначити нормативи собівартості вирощування нових сортів і зразків малопоширених бобових овочевих культур;

– розробити практичні рекомендації щодо технологій вирощування нестиглих бобів вігни спаржевої, тетрагонолобуса, доліхоса та нестиглого насіння сої овочевої (едамаме);

– обґрунтувати й запропонувати технологічні рекомендації з вирощування гуньби сінної для отримання якісної продукції «грибної трави».

Об’єкт дослідження – зв’язки між абіотичними факторами і рівнем реалізації біологічного потенціалу високоадаптивних сортів, видів, процеси формування високого рівня врожайності та якості товарної продукції й насіння малопоширених бобових овочевих культур залежно від комплексу та окремих складових технологій вирощування в Лісостепу України.

Предмет дослідження – фенологічні зміни у процесі росту й розвитку рослин; біометричні показники і межі урожайності; біохімічні показники якості товарної продукції; складові технології вирощування; економічна ефективність і біоенергетичне оцінювання вирощування товарної продукції малопоширених видів бобових овочевих культур.

Формування наукової проблеми, нове вирішення якої отримано в дисертації.

Загальна наукова проблема ґрунтується на теоретичних засадах і розробленні науково-методологічних основ розширення різноманіття малопоширених бобових овочевих культур у Лісостепу України встановленням закономірностей їхньої адаптації до змінних гідротермічних умов, формування продуктивності та якості товарної продукції за різних технологічних параметрів вирощування та підвищення білкового потенціалу овочевого сектору, що є вагомим внеском у зміцненні продовольчої безпеки і формування стійких агробіоценозів у динамічних умовах клімату.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.

Теоретично обґрунтовано та вирішено науково-прикладну проблему удосконалення технологій вирощування та використання видового різноманіття малопоширених бобових овочевих культур та впровадження їх у селекційний процес і виробництво для забезпечення ринку свіжою та переробленою овочевою продукцією.

– проведено оцінювання колекції вігни (*Vigna unguiculata* (L.) Walp. subsp. *sesquipedalis* (L.) Verdc.) з наступним відбором сортів виткої, напіввиткої та кущової форм для промислового вирощування бобів – лопаток за господарсько-цінними характеристиками ботанічного таксону;

– створено адаптивний кущовий сорт вігни спаржевої «Кафедральна» з високими господарсько-цінними ознаками;

– визначено найадаптованіші високоврожайні кущові сорти вігні спаржевої (*Vigna unguiculata* (L.) Walp. subsp. *sesquipedalis* (L.) Verdc.) вітчизняної і зарубіжної селекції для отримання якісних зелених бобів;

– встановлено мінливість морфологічних показників, урожайності та якості продукції малопоширених бобових овочевих культур (вігні спаржевої (*Vigna unguiculata* (L.) Walp. subsp. *sesquipedalis* (L.) Verdc.), доліхоса (*Dolichos lablab* L), тетрагонолобуса (*Tetragonolobus purpureus* Moench.), сої (*Glycine max* (L.) Merr.), гуньби голубої (*Trigonella coerulea* (Desr.) Ser.) і гуньби сінної (*Trigonella foenum-graecum* L.) залежно від погодних умов вирощування;

– уточнено особливості формування врожаю, якості товарної продукції і насіння малопоширених бобових культур залежно від термінів сівби;

– обґрунтовано вплив густоти розміщення на формування господарсько-цінних ознак малопоширених бобових культур;

– проведено комплексне оцінювання видів гуньби за морфологічними і господарсько-цінними ознаками для конвеєрного надходження продукції грибної трави;

– досліджено біологічну цінність сушеної продукції гуньби сінної для отримання продукції грибної трави;

– визначено економічну ефективність та біоенергетично оцінено виробництво товарної продукції малопоширених бобових культур.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які виносяться на захист.

Дослідження проведено на відповідному методичному рівні за використання наступних методів: загальнонаукові – гіпотеза, експеримент, спостереження, аналіз, метод синтезу для формування висновків; спеціальні – польові дослідження, загальноприйняті лабораторні та аналітичні методи дослідження; розрахунково-економічний та біоенергетичний аналіз; статистичний – дисперсійний, множинний кореляційний та регресійний методи.

Вірогідність одержаних даних обґрунтовується лабораторними дослідженнями та виробничим впровадженням основних результатів. Сформульовані в роботі наукові положення, висновки і рекомендації базуються на результатах досліджень, які статистично проаналізовано за використання прикладних комп'ютерних програм, проведено всебічне оцінювання отриманих результатів, що підтверджує їх достовірність.

Наукове та практичне значення одержаних результатів.

Створено новий конкурентоспроможний кущовий сорт вігні спаржевої Кафедральна з урожайністю бобів-лопаток – 10,4 т/га, тривалістю періоду вегетації – 95 діб та вмістом сирого протеїну в лопатках – 3,2 %. Удосконалено складові технології вирощування малопоширених бобових культур на товарні та насіннєві цілі в контексті термінів сівби і густоти розміщення рослин з метою підвищення їхньої економічної ефективності та збільшення терміну надходження високобілкової продукції до споживача.

Виділені сортозразки сої Національного генбанку рослин України Староукраїнська місцева та китайська цукрова №1 для проростків з продуктивністю рослин 28,4–30,0 г та масою 1000 насінин 100–130 г; ИДО–200905, IR 398, IR–1030 для відварювання зелених лопаток та одержання зеленого соєвого горошку з урожайністю стиглого насіння 2,8–3,6 т/га та масою 1000 насінин понад 300 г та Смолянка для одержання стиглого насіння та соєвого горошку в нестиглому вигляді з урожайністю стиглого насіння 5,0 т/га та масою 1000 насінин 190–200 г за густоти посіву 95 тис. рослин/га (70×15 см).

Виділені зразки доліхосу – місцевий зразок з Київської обл. з урожайністю бобів-лопаток та зеленого горошку відповідно 7,3 та 3,3 т/га за сівби у I декаді травня з густотою рослин 71 тис. шт/га (70 × 20 см); тетрагонолобусу пурпурового – місцевий зразок з Дніпропетровської обл. з товарною врожайністю 6,2 т/га для отримання високоякісних бобів-лопаток розміром 3 см за сівби у I декаді травня з густотою рослин 222 тис. шт/га (45 × 10 см); гуньби сінної – місцевий зразок з Київської обл. для отримання прянощів з урожайністю сухої маси 2,0 т/га з густотою рослин 222–444 тис. шт/га (45 × 5 і 45 × 10 см), де встановлено менший коефіцієнт втрати вологи (6,4–6,5); гуньби голубої – місцевий зразок з Київської обл. в якості сидеральної та медоносної культури з сівбою з 10 квітня до 15 травня та передано для включення до Національного генбанку рослин України.

Використання результатів роботи.

Основні наукові розробки, отримані у рамках дисертаційного дослідження використані в монографіях і навчальних посібниках та впроваджено у виробництво в господарствах Київської обл. на площі 4 га та в навчальній і науковій процеси з підготовки фахівців ОС «Бакалавр» і «Магістр» зі спеціальностей 203 «Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство» і 201 «Агрономія» в Національному університеті біоресурсів і природокористування України (НУБіП України), Білоцерківському національному аграрному університеті, Відокремленому структурному підрозділі «Бобровицький фаховий коледж ім. О. Майнової НУБіП України».

Результати досліджень пройшли виробничу перевірку в фермерських і спеціалізованих овочевих господарствах різних форм власності в ТОВ «СІДС ЕКСПОРТ» Кіровоградської обл. (2023); ТОВ «Сад», ПП «Агрофірма «Данилівська», ТОВ «Інфагро Мілк», ТОВ «ІВЕРІЯ АГРО» Київської обл. (2025); ФОП «Книш» Кіровоградської обл. (2025) та підтвердили ефективність досліджуваних складових технології вирощування товарної продукції і насіння малопоширених бобових культур.

Повнота викладених матеріалів у публікаціях та особистий внесок автора.

Особистий внесок здобувача полягає в аналізі сучасного стану проблеми використання і виробництва малопоширених бобових культур, формулюванні робочої гіпотези, розробці програми й обґрунтуванні методології досліджень. Удосконалено методики проведення досліджень. Визначено теоретичні положення та шляхи їх реалізації. Проведено комплекс теоретичних, польових

і лабораторних досліджень, статистично обраховано та доведено достовірність результатів, опрацьовано й опубліковано їх висновки у наукових виданнях одноосібно та у співавторстві. Частка автора в опублікованих у співавторстві статтях – 75–90 % і полягає у формуванні ідеї, плануванні та виконанні експериментальних досліджень, узагальненні отриманих результатів, підготовці матеріалів до друку. Впровадження розробок у виробництво та науковий і навчальний процеси здійснювалося за безпосередньою участю автора.

За матеріалами дисертації опубліковано 101 наукова публікація, з яких 5 монографій, 8 статей – у виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection, Scopus, 16 – у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 51 – матеріали наукових конференцій, 6 науково-виробничих рекомендацій, 3 навчальні посібники, один підручник, отримано одне авторське свідоцтво та патент на сорт вігни спаржевої, 11 – інші видання.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 та наказу МОН України № 1220 від 23.09.2019 р. «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» (із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства освіти і науки № 496 від 27.05.2022, № 285 від 08.03.2024).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті у виданнях, проіндексованих у базах даних

Web of Science Core Collection, Scopus

1. **Bobos I., Komar O., Havrys I., Shemetun O., Kokoiko V.** Ecological stability, plasticity, and adaptability of cowpea varieties (*Vigna unguiculata* (L.) Walp. subsp. *sesquipedalis* (L.) Verdc.). *Scientific Horizons*. 2024. 27(5). 68–78. DOI: <https://doi.org/10.48077/scihor5.2024.68> (Авторство здобувача – 85 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Komar O. – 10 %: літературний огляд; Havrys I. – 2 %: технічне редагування тексту; Shemetun O. – 1 %: технічне редагування тексту; Kokoiko V. – 2 %: технічне редагування тексту), (Scopus).

2. **Bobos I., Komar O., Fedosiy I., Havrys I., Retman M.** Research on the impact of planting schemes on the trait variability of *Vigna* varieties (*Vigna unguiculata* (L.) Walp. subsp. *sesquipedalis* (L.) Verdc.). *Scientific Horizons*. 2024. 27(9). 54–63. DOI: <https://doi.org/10.48077/scihor9.2024.54> (Авторство здобувача – 80 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Komar O. – 10 %: аналіз результатів досліджень; Fedosiy I. – 5 %: літературний огляд; Havrys I. – 3 %: технічне редагування тексту; Retman M. – 2 %: технічне редагування тексту), (Scopus).

3. **Bobos I.**, Komar O., Zavadzka O., Retman M., Iliuk, N. Ecological stability, plasticity, and adaptability of asparagus pea (*Tetragonolobus purpureus* Moench) under different sowing dates. *Scientific Horizons*. 2025. 28(3). 44–53. DOI: <https://doi.org/10.48077/scihor3.2025.44> (Авторство здобувача – 85 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Komar O. – 10 %: аналіз результатів досліджень; Zavadzka O. – 3 %: літературний огляд; Retman M. – 1 %: технічне редагування тексту; Iliuk, N. – 1%: технічне редагування тексту), (Scopus).

4. **Bobos I.**, Komar O., Fedosiy I., Iliuk N., Siedova O. Influence of sowing dates on the ecological stability, plasticity, and adaptability of lablab bean (*Dolichos lablab* L.). *Scientific Horizons*. 2025. 28(4). 32–45. DOI: <https://doi.org/10.48077/scihor4.2025.32> (Авторство здобувача – 85 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Komar O. – 10 %: літературний огляд; Fedosiy I. – 3 %: надання загальної наукової консультації; Iliuk N. – 1 %: технічне редагування тексту; Siedova O. – 1 %: технічне редагування тексту), (Scopus).

5. **Bobos I.**, Fedosiy I., Zavadzka O., Tonha O., Olt J. Optimization of plant densities of dolichos (*Dolichos lablab* l. var. lignosus) bean in the right-bank of forest-steppe of Ukraine. *Agronomy Research*. 2019. 17(6). 2195–2202. DOI: <https://doi.org/10.15159/AR.19.223> (Авторство здобувача – 90 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Fedosiy I. – 2 %: технічне редагування тексту; Zavadzka O. – 2 %: технічне редагування тексту; Tonha O. – 5 %: надання загальної наукової консультації; Olt J. – 1 %: надання загальної наукової консультації), (Scopus).

6. **Bobos I.**, Fedosiy I., Zavadzka O., Komar O., Tonkha O., Furdyha M., Rucins A. Impact of Sowing Dates on the Variability of Different Traits of Fenugreek. *Rural Sustainability Research*. 2022. 47(342). 37–46. DOI: <https://doi.org/10.2478/plua-2022-0006> (Авторство здобувача – 85 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Fedosiy I. – 2 %: надання загальної наукової консультації; Zavadzka O. – 1 %: технічне редагування; Komar O. – 7 %: літературний огляд; Tonkha O. – 3 %: надання загальної наукової консультації; Furdyha M. – 1 %: технічне редагування тексту; Rucins A. – 1 %: надання загальної наукової консультації), (Scopus).

7. Fedosiy I., **Bobos I.**, Zavadzka O., Komar O., Tonkha O., Furdyha M., Polishchuk S., Arak M., Olt J. Research into properties of blue melilot and fenugreek cultivated using different sowing times. *Agronomy Research*. 2022. 20(1). 1030–123. DOI: <https://doi.org/10.15159/AR.22.005> (Авторство здобувача – 75 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень,

проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Fedosiy I. – 3 %: літературний огляд; Zavadska O. – 3 %: технічне редагування тексту; Komar O. – 10 %: аналіз результатів; Tonkha O. – 5 %: надання загальної наукової консультації; Furdyha M. – 1 %: технічне редагування тексту; Polishchuk S. – 1 %: надання загальної наукової консультації; Arak M. – 1 %: надання загальної наукової консультації; Olt J. – 1 %: надання загальної наукової консультації), (Scopus).

8. Aboltins A., Rucins A., **Bobos I.**, Fedosiy I., Komar O., Zavadska O., Sych Z., Havrys I., Retman M., Zavgorodniy V. Evaluation of Productivity and Morphological Variability of Asparagus Cowpea (*Vigna unguiculata* (L.) Walp. subsp. *sesquipedalis* (L.) Verdc.) Cultivars Intended for Vegetable Production. *Agronomy*. 2024. 14 (12). Article number: 2906. DOI: <https://doi.org/10.3390/agronomy14122906> (Авторство здобувача – 75 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Aboltins A. – 1 %: надання загальної наукової консультації; Rucins A. – 1 %: надання загальної наукової консультації; Fedosiy I. – 3 %: літературний огляд; Komar O. – 10 %: аналіз результатів; Zavadska O. – 2 %: технічне редагування тексту; Sych Z. – 5 %: надання наукової консультації; Havrys I. – 1 %: технічне редагування тексту; Retman M. – 1 %: технічне редагування тексту; Zavgorodniy V. – 1 %: технічне редагування тексту), (WoS).

Статті у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

9. **Бобось І.М.** Вплив комплексного мікробного препарату «фосфонітрагіну» на урожайність бобів лопаток кущових сортів вігні овочевої (*Vigna sesquipedalis* (L.) w.s.wight.). *Збірник наукових праць Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків*. 2012. Вип. 15. С. 77–80.

10. **Бобось І.М.** Вплив строків сівби на продуктивність видів гуньби. *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин*. Український інститут експертизи сортів рослин. 2016. №3 (32). С. 69–73. DOI: [https://doi.org/10.21498/2518-1017.3\(32\).2016.75986](https://doi.org/10.21498/2518-1017.3(32).2016.75986)

11. **Бобось І.М.**, Комар О.О. Насіннева продуктивність сортів вігні спаржевої (*Vigna unguiculata* (L.) Walp. subsp. *sesquipedalis* (L.) Verdc.) *Вісник Уманського національного університету садівництва*. 2024. 1. С. 5–11. DOI: <https://doi.org/10.32782/2310-0478-2024-1-5-11> (Авторство здобувача – 90 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Комар О.О. – 10 %: літературний огляд, аналіз результатів, технічне редагування тексту).

12. **Бобось І.М.**, Комар О.О. Фенологічні аспекти росту та розвитку тетрагонолобуса пурпурового (*Tetragonolobus purpureus* Moench.). *Вісник Уманського національного університету садівництва*. 2024. № 2. С. 50–54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2310-0478-2024-2-50-54> (Авторство здобувача – 90 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології

досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Комар О.О. – 10 %: аналіз результатів, технічне редагування тексту).

13. **Bobos I.M.**, Komar O.O., Ivanytska, A.P. Influence of environmental conditions on seed productivity of asparagus cowpea varieties (*Vigna unguiculata* (L.) Walp. subsp. *sesquipedalis* (L.) Verdc.). *Bulletin of Sumy National Agrarian University. The Series: Agronomy and Biology*. 2024. 56(2). 3–9. DOI: <https://doi.org/10.32782/agrobio.2024.2.1> (Авторство здобувача – 85 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Комар О.О. – 10 %: аналіз результатів, технічне редагування тексту; Ivanytska, A.P. – 5 %: аналіз біохімічних показників).

14. **Бобось І.М.**, Комар О.О., Іваницька А.П. Оптимізація густоти рослин тетрагонолобуса пурпурового (*Tetragonolobus purpureus* Moench.). *Аграрні інновації*. 2024. № 27. С. 23–29. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2024.27.3> (Авторство здобувача – 90 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Комар О.О. – 5 %: літературний огляд, технічне редагування тексту; Іваницька А.П. – 5 %: аналіз біохімічних показників).

15. Сич З.Д., **Бобось І.М.** Вігна овочева (*Vigna unguiculata* subsp. *sesquipedalis* та subsp. *unguiculata*) – перспективна бобова овочева культура в Лісостепу України. *Науковий вісник НУБіП України*. 2011. Ч. 1. Серія «Агрономія». Вип. 162. С. 235–242. (Авторство здобувача – 75 %: розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Сич З.Д. – 25 %: ідея та теоретичне обґрунтування, збір вихідних даних, надання наукової консультації).

16. Сич З.Д., **Бобось І.М.** Господарсько-біологічні особливості сортів сої на зелений горошок і проростки. *Науковий вісник НУБіП України*. Серія «Агрономія». 2012. Вип. 176. С. 210–215. (Авторство здобувача – 80 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Сич З.Д. – 20 %: збір вихідних даних, надання наукової консультації).

17. **Бобось І.М.**, Кокойко В.В. Грибна трава – перспективна ароматично-смакова рослина в Україні. *Науковий вісник НУБіП України*. Серія «Агрономія». 2013. Вип. 183. Ч. 1. С. 114–119. (Авторство здобувача – 90 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Кокойко В.В. – 10 %: збір вихідних даних, технічне редагування тексту).

18. **Бобось І.М.,** Федосій І.О., Сич З.Д. Вплив термінів сівби на ріст і розвиток рослин доліхоса (*Dolichos lablab* L.). *Plant and Soil Science*. 2020. 11(2). 59–66. DOI: <https://doi.org/10.31548/agr2020.02.059> (Авторство здобувача – 90 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Сич З.Д. – 8 %: надання наукової консультації; Федосій І.О. – 2 %: технічне редагування тексту).

19. **Бобось І.М.,** Комар О.О. (2025). Вплив генотипу на ріст та розвиток сої овочевої (*Glycine max* (L.) Merr.) та її взаємозв'язок з агрометеорологічними умовами Правобережного Лісостепу України. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Агрономія і біологія»*. Том 61 (3), 46–54. DOI: <https://doi.org/10.32782/agrobio.2025.3.5> (Авторство здобувача – 90 % авторства: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Комар О.О. – 10 %: аналіз результатів, технічне редагування тексту).

20. **Bobos I.,** Komar O., Fedosiy I. Assessment of growth and development of cowpea varieties based on phenological and morphological observations. *Plant and Soil Science*. 2022. 13(4), 7–16. DOI: [https://doi.org/10.31548/agr.13\(4\).2022.7-16](https://doi.org/10.31548/agr.13(4).2022.7-16) (Авторство здобувача – 85 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Komar O. – 10 %: літературний огляд, технічне редагування тексту; Fedosiy I. – 5 %: надання загальної наукової консультації).

21. Komar O., **Bobos I.,** Fedosiy I. Adaptive Potential of Fenugreek Species at Different Sowing Times. *Plant and Soil*. 2022. Vol. 13. № 1. С. 17–26. DOI: [https://doi.org/10.31548/agr.13\(1\).2022.17-26](https://doi.org/10.31548/agr.13(1).2022.17-26) (Авторство здобувача – 85 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Komar O. – 10 %: аналіз результатів, технічне редагування тексту; Fedosiy I. – 5 %: надання загальної наукової консультації).

22. **Бобось І.,** Комар О., Топчій О. Ріст і розвиток сортів вігні спаржевої залежно від густоти рослин. *Наукові доповіді НУБіП України*. 2024. Том 20. №5. С. 9–20. DOI: <https://doi.org/10.31548/dopovidi/5.2024.09> (Авторство здобувача – 90 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Комар О. – 8%: літературний огляд; Топчій О. – 2 %: технічне редагування тексту).

23. **Bobos I.,** Komar O., Fedosiy I., Matvienko A. Phenological growth and development stages of asparagus pea (*Tetragonolobus purpureus* Moench.) under different sowing patterns in the conditions of the Right-Bank Forest-Steppe of Ukraine. *Plant and Soil Science*. 2025. 16(1). 37–51. DOI:

<https://doi.org/10.31548/plant1.2025.37> (Авторство здобувача – 85 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Komar O. – 10 %: аналіз результатів; Fedosiy I. – 3 %: надання загальної наукової консультації; Matvienko A. – 2 %: технічне редагування тексту).

24. **Bobos I.**, Sych Z., Komar O., Fedosiy I., Retman M. Evaluation of vegetable soybean (*Glycine max* L.) varieties by genotype-environment parameters: environmental plasticity, stability and adaptive response. *Plant and Soil Science*. 2025. 16(2). 9–24. DOI: <https://doi.org/10.31548/plant2.2025.09> (Авторство здобувача – 80 %: ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, проведення досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації; Sych Z. – 7 %: надання наукової консультації; Komar O. – 10 %: аналіз результатів; Fedosiy I. – 2 %: літературний огляд; Retman M. – 1 %: технічне редагування тексту).

Монографії

25. Сич З.Д., **Бобось І.М.** Овочева екзотика: монографія. Вінниця: ТОВ "Нілан-ЛТД". 2013. 272 с. (Авторство здобувача – 60 %: проведення досліджень, аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання розділів: 4, 5, 6, 8, 9, 10; Сич З.Д. – 40 %: написання вступу, розділів: 1, 2, 3, 7).

26. Сич З.Д., **Бобось І.М.** Малопоширені бобові овочеві рослини: вихідний колекційний матеріал і технології вирощування: монографія. К.: ЦП «Компринт», 2019. 172 с. (Авторство здобувача – 90 %: проведення досліджень, аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання розділів, висновків; Сич З.Д. – 10 %: надання наукової консультації).

27. **Бобось І.М.**, Федосій І.О., Комар О.О. Пажитник: різноманіття, цілющі властивості та технології вирощування: монографія. К.: ФОП Ямчинський О.В., 2021. 203 с. (Авторство здобувача – 85 %: проведення досліджень, аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання розділів, висновків; Федосій І.О. – 5 %: надання загальної наукової консультації; Комар О.О. – 10 %: літературний огляд, аналіз результатів).

28. **Бобось І.М.**, Сич З.Д., Комар О.О. Вігна спаржева: вихідний колекційний матеріал і технології вирощування: Монографія. К.: «ЦП «Компринт», 2023. 223 с. (Авторство здобувача – 90 %: проведення досліджень, аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання розділів, висновків; Сич З.Д. – 5 %: надання наукової консультації; Комар О.О. – 5 %: літературний огляд).

29. **Bobos I.**, Fedosiy I., Komar O. Characters of growing the fenugreek greens (*Trigonella foenum-graecum*) for spices / Der Stand der Entwicklung von Wissenschaft und Technik im XXI Jahrhunderts: Innovative Technik, Informatik, Architektur, Physik und Mathematik, Medizin, Biologie und Ökologie, Landwirtschaft. Monografische Reihe «Europäische Wissenschaft». Buch 22. Teil 1. 2023. С. 148–164. (Авторство здобувача – 90 %: проведення досліджень аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання розділів, висновків; Fedosiy I., – 5 %: надання загальної наукової консультації; Komar O. – 5 %:

літературний огляд).

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

30. Сич З.Д., **Бобось І.М.** Сортовивчення овочевих культур: навч. посібник. К.: ФОП "Корзун Д.Ю.", 2012. 578 с. (65 % авторства: написання розділів 3, 4, 5, 6, 7, 8, підготовка до публікації).

31. Сич З.Д., **Бобось І.М.**, Федосій І.О. Овочівництво: навч. посібник. К.: ЦП «Компринт», 2018. 407 с. (75 % авторства: написання розділів: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 12, 13, підготовка до публікації).

32. **Бобось І.М.**, Сич З.Д., Комар О.О. Олерографія: підручник. К.: ЦП "Компринт", 2022. 720 с. (60 % авторства: написання розділів 2, 3, 5, 6, 7, підготовка до публікації).

33. **Бобось І.М.**, Федосій І.О., Сич З.Д., Комар О.О., Сєдова О.О. Овочівництво: навч. посібник. 2-е видання доповнене і перероблене. К.: РРВ НУБіП України, 2024. 349 с. (60 % авторства: написання розділів: передмова, 1, 2, 9, 10, 11, 12, 13, підготовка до публікації).

34. Сич З.Д., **Бобось І.М.** Вігна овочева – нова перспективна бобова овочева культура: інформаційний листок. К.: ЦНТЕІ, 2010. 4 с. (60% авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, підготовка до публікації).

35. Сич З.Д., **Бобось І.М.** Соя овочева на проростки і зелений горошок – новий напрям овочівництва: інформаційний листок. К.: ЦНТЕІ, 2010. 4 с. (60% авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, підготовка до публікації).

36. Сич З., **Бобось І.М.** Соя овочева на проростки і зелений горошок – новий напрям овочівництва. Збірник завершених та інноваційних розробок «Наука та інновації в НУБіП України». 2010. № 1. С. 47. (65% авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, підготовка до публікації).

37. Сич З.Д., **Бобось І.М.** Атлас овочевих культур. К.: Друк ООО: АРТ-ГРУП, 2010. 112 с. (60% авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, підготовка до публікації).

38. **Бобось И.М.** Оценка сортообразцов сои на зеленый горошек и проростки. Научный журнал Государственного аграрного университета Молдовы «Știința Agricolă». 2013. № 2. 2013. С. 61–65. URL: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/28087

39. **Бобось І.М.** Господарсько-цінні показники сортів вігни овочевої залежно від впливу мікробного препарату «Фосфонітрагіну». *Сборник научных трудов SWorld*. Сельское хозяйство. 2014. Том 34. С. 74–77.

40. **Бобось И. М.** Оптимизация густоты растений кустовых сортов вигны овощной (*Vigna sesquipedalis* (L.) W.S.Wight.). *Вестник Государственного университета имени Шакарима города Семей (Казахстан)*. Семей: Государственный университет имени Шакарима. 2016. Вып. №2 (74). Т. II. С. 351–354.

41. **Бобось І.М.** Ріст і розвиток рослин доліхоса в Правобережному Лісостепу України. *Научный взгляд в будущее*. Одеса. 2016. Вып. 2(2). Том 12. С. 49–52.

42. **Бобось И.М.,** Матвиенко А.И. Соя овощная – перспективная культура в овощеводстве. *Сборник научных трудов Государственного университета имени Шакарима (Казахстан)*. Семей: Государственный университет имени Шакарима, 2017. Том 1. С.333–336. (85 % авторства: *ідея та її теоретичне обґрунтування, розроблення методології досліджень, узагальнення результатів і статистична обробка даних, підготовка до публікації*).

Рекомендації, інші видання

43. Рекомендації з вирощування малопоширених бобових овочевих культур в Лісостепу України / З.Д. Сич, **І.М. Бобось**, Н.В. Котюк, та ін. К.: НУБіП України. 2010. 41 с. (75% авторства: *проведення досліджень, фотозйомка світлин, підготовка рекомендацій*).

44. Рекомендації з вирощування вігні овочевої (*Vigna unguiculata* Fruwirth.) / З.Д. Сич, **І.М. Бобось**, І.О. Федосій. К.: НУБіП України. 2011. 12 с. (85% авторства: *проведення досліджень, фотозйомка світлин, підготовка рекомендацій*).

45. Науково-виробничі рекомендації з вирощування вігні спаржевої (*Vigna unguiculata* (L.) Walp. *iubip. ieiquipedalii* (L.) Verdc.) / **Бобось І.М.,** Сич З.Д., Комар О.О. К.: ЦП «Компринт». 2023. 51 с. (75% авторства: *проведення досліджень, фотозйомка світлин, підготовка рекомендацій*).

46. Науково-виробничі рекомендації з вирощування доліхоса (*Dolichos lablab* L.) для одержання зеленого горошку / **Бобось І.М.,** Федосій І.О., Комар О.О. К.: ЦП «Компринт». 2023. 32 с. (80% авторства: *проведення досліджень, фотозйомка світлин, підготовка рекомендацій*).

47. Науково-виробничі рекомендації з вирощування пажитника для отримання прянощів «грибна трава» / **Бобось І.М.,** Федосій І.О., Комар О.О. К.: ЦП «Компринт». 2023. 48 с. (75% авторства: *проведення досліджень, фотозйомка світлин, підготовка рекомендацій*).

48. Науково-виробничі рекомендації з вирощування тетрагонолобуса (*Tetragonolobus purpureus* Moench.) для отримання бобів лопаток / **Бобось І.М.,** Федосій І.О., Комар О.О. К.: ЦП «Компринт». 2023. 37 с. (85% авторства: *проведення досліджень, фотозйомка світлин, підготовка рекомендацій*).

Авторські свідоцтва, патенти

49. Свідоцтво № 230516 про державну реєстрацію сорту Кафедральна вігні спаржевої *Vigna unguiculata* (L) Walp. subsp. *sesquipedalis* (L.) Verde. Номер і дата подання заявки 23493001 11.05.2023. Дата державної реєстрації 31.08.2023. Власник (власники) майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин: Національний університет біоресурсів і природокористування України. Автори: **Бобось І.М.,** Сич З.Д., Федосій І.О., Комар О.О. URL: <http://sort.sops.gov.ua/cultivar/view/20129/20026> (60% авторства: *ідентифікація, виділення форм для селекційної практики, комплексна оцінка сорту, екологічне впровадження*).

50. Патент № 230332 на сорт Кафедральна вігни спаржевої *Vigna unguiculata* (L) Walp. subsp. *sesquipedalis* (L.) Verde. Заявка №: 23493001 Дата пріоритету: 11.05.2023 р. Дата державної реєстрації майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин: 10.08.2023 Володілець(льці): Національний університет біоресурсів і природокористування України. Автори: **Бобось І.М.**, Сич З.Д., Федосій І.О., Комар О.О. URL: <http://sort.sops.gov.ua/cultivar/view/20129/20026> (60% авторства: ідентифікація, виділення форм для селекційної практики, комплексна оцінка сорту, екологічне впровадження).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації Матеріали та тези доповідей конференцій

51. Сич З., **Бобось І.** Результати і перспективи інтродукції вігни овочевої (*Vigna unguiculata* subsp. *sesquipedalis* та subsp. *unguiculata*) для розширення овочевого різноманіття. *Інтродукція рослин, збереження та збагачення біорізноманіття в ботанічних садах і дендропарках*: Міжнародна наукова конференція, присвячена 75-річчю заснування Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України, м. Київ, 15–17 вересня 2010 р.: тези доповіді. К.: Фітосоціоцентр, 2010. С. 288–291. (60 % авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези).

52. **Бобось І.М.** Вігна овочева – перспективна бобова овочева культура в Україні. *Інноваційні технології в аграрному секторі України*: Всеукраїнська науково-практична конференція науково-педагогічних працівників та аспірантів НДІ агротехнологій та якості продукції рослинництва, м. Київ, 16–17 лютого 2011 року: тези доповіді. Київ, 2011. С. 23–25.

53. **Бобось І.М.** Господарсько-цінні ознаки сортів вігни овочевої. *Стан і перспективи формування сортових ресурсів в Україні*: Перша міжнародна науково-практична конференція, присвячена 10-й річниці від Дня утворення Українського інституту експертизи сортів рослин, м. Київ, 11–13 липня 2012 р.: тези доповіді. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2012. С. 28–30.

54. **Бобось І.М.** Продуктивність кущових сортів вігни овочевої під впливом мікробного препарату "фосфонітрагіну". *Овочівництво України. Наукове забезпечення і резерви збільшення виробництва товарної продукції та насіння*: Міжнародна науково-практична конференція, м. Харків, 26 липня 2012 року: тези доповіді. Харків, 2012. С. 11–12.

55. **Бобось І.М.** Тригонела – перспективна ароматично-смакова рослина в Україні. *Сучасне овочівництво: освіта, наука та інновації*: Науково-практична конференція присвячена 80-річчю від дня народження видатного вченого-овочівника, Заслуженого працівника вищої школи України, доктора с.-г. наук, професора, академіка НААН та АН ВШ України Барабаша Ореста Юліановича. м. Київ, 13–14 грудня 2012 року: тези доповіді. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2012. С. 50–52.

56. **Бобось І.М.** Мінливість господарсько-цінних ознак сортів вігни. *Селекційні і технологічні інновації в овочівництві, резерви збільшення виробництва продукції та насіння*: Міжнародна науково-практична

конференція, м. Харків, 24-26 липня 2013 р.: тези доповіді. Харків: ІОБ, 2013. С. 15–17.

57. **Бобось І.М.** Нові овочеві рослини в сучасному овочевому бізнесі. *Біоресурси планети та біобезпека навколишнього середовища: проблеми та перспективи*: Міжнародна наукова конференція, присвячена 115-річчю НУБіП України та 15-річчю GCHERA, м. Київ, 4-7 листопада 2013 року: тези доповіді. К.: НУБіП України, 2013. С. 24–25.

58. **Бобось І.М.** Оптимізація густоти рослин доліхоса в Лісостепу України. *Практичні і теоретичні аспекти сучасного овочівництва*", присвяченої 40-річчю від дня заснування Дослідної станції "Маяк" ІОБ НААН: Всеукраїнська науково-практична конференція, с. Крути, Чернігівської обл., 25 квітня 2014 року: тези доповіді. Ніжин: Лисенко М.М., 2014. С. 20–22.

59. **Бобось І.М.** Господарсько-біологічні особливості сортів сої на зелений горошок і проростки. *Теоретичні основи оптимізації селекційного процесу основних видів сільськогосподарських рослин*: Міжнародна науково-практична конференція, с. Селекційне Харківської обл., 23 червня 2015 року: тези доповіді. ІОБ: Плеяда, 2015. С. 37–40.

60. **Бобось І.М.** Вплив строків сівби на ріст і розвиток видів гуньби. *Овочівництво і багтанництво: історичні аспекти, сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку*: Всеукраїнська науко-практична конференція, с. Крути Чернігівської обл., 26 березня 2015 року: тези доповіді. Ніжин: Лисенко М.М., 2015. С. 23–26.

61. **Бобось І.М.** Вплив схеми сівби на продуктивність доліхоса (*Dolichos lablab* L.) в Лісостепу України. *Досягнення та перспективи генетики, селекції і рослинництва зернових культур*: Міжнародна науково-практична конференція, Миронівка, 14–15 березня 2016 року: тези доповіді. Миронівка, 2016. С. 45–47.

62. **Бобось І.М.** Господарсько-цінні показники видів гуньби за різних строків сівби. *Овочівництво і багтанництво: історичні аспекти, сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку*: II-а Міжнародна науково-практична конференція, с. Крути Чернігівської обл., 21–22 березня 2016 року: тези доповіді. ДС «Маяк». Ніжин: Лисенко М.М., 2016. С. 70–73.

63. **Бобось І.М.** Ріст і розвиток рослин доліхоса (*Dolichos lablab* L.) залежно від площі живлення. *Ресурсозберігаючі технології та їх правова і економічна оцінка в сільськогосподарському виробництві*: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, НУБіП України, 27–28 квітня 2016 року: тези доповіді. К.: НУБіП України, 2016. С. 21–23.

64. Сич З.Д., **Бобось І.М.** Мінливість морфологічних ознак кущових сортів вігні овочевої (*Vigna sesquipedalis* (L.) W.S.Wight.) залежно від густоти рослин. *Овочівництво України: історія, традиції, перспективи*: Міжнародна науково-практична конференція присвячена 95-річчю створення кафедри овочівництва, м. Умань, 21 вересня 2016 року: тези доповіді. Умань: ВПЦ «Візаві», 2016. С. 69–72. (60 % авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези).

65. **Бобось І.М.** Вплив схеми сівби на ріст і розвиток гуньби сінної (*Trigonella foenum graecum* L.). *Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку*: II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція, м. Київ, 3 листопада 2016 року: тези доповіді. К.: Український інститут експертизи сортів рослин, 2016. С. 154–155. URL: <http://confer.uiestr.sops.gov.ua/uiestr2016/paper/view/7139>

66. **Бобось І.М.,** Служенко А.В. Якісна оцінка бобів тетрагонолобуса. *Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 50-річчю кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва та 120-річчю з дня заснування Університету*, м. Київ, 26–27 червня 2018 року: тези доповіді. К.: «ЦП «Компринт», 2018. С.25–27. (60 % авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези).

67. **Бобось І.М.,** Сич З.Д. Вплив мікробного препарату на урожайність бобів вігни овочевої. *Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 50-річчю кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва та 120-річчю з дня заснування Університету*, м. Київ, 26–27 червня 2018 року: тези доповіді. К.: «ЦП «Компринт», 2018. С.120–122. (60 % авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези).

68. Ткачук Н.С., **Бобось І.М.** Вплив густоти рослин на насінневу продуктивність доліхоса. *Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 50-річчю кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва та 120-річчю з дня заснування Університету*, м. Київ, 26–27 червня 2018 року: тези доповіді. К.: «ЦП «Компринт», 2018. С.147–150. (60 % авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези).

69. **Бобось І.М.,** Сич З.Д. Продуктивність бобів-лопаток тетрагонолобуса. *Етноботанічні традиції в агрономії, фармації та садовому дизайні*: Міжнародна конференція, м. Умань, 4–7 липня 2018 року: тези доповіді. Умань: «Сочінський», 2018. С. 255–260. (60 % авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези).

70. **Бобось І.М.** Доліхос – перспективна овочева та декоративна рослина в Україні. *Інноваційні розробки молоді в сучасному овочівництві*: Міжнародна науково-практична конференція, Інститут овочівництва і баштанництва НААН, 03 жовтня 2019 року: тези доповіді. Вінниця: ТОВ "ТВОРИ", 2019. С. 21–24.

71. **Бобось І.М.,** Служенко А.В. Вплив схеми сівби на формування бобів тетрагонолобуса. *Інноваційні розробки молоді в сучасному овочівництві*: Міжнародна науково-практична конференція, Інститут овочівництва і баштанництва НААН, 03 жовтня 2019 року: тези доповіді. Вінниця: ТОВ "ТВОРИ", 2019. С. 24–26. (60 % авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези).

72. **Бобось І.М.,** Тищенко О.В. Вплив термінів сівби на ріст і розвиток рослин доліхоса. *Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння (сільськогосподарські і біологічні науки)*: IV Міжнародна

науково-практична конференція (у рамках V наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2020», с. Крути, Чернігівська обл., 12 березня 2020 року: тези доповіді. ДС «Маяк» ІОБ НААН. Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2020. Т. 3. С. 26–30. (60 % авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези).

73. **Бобось І.М.,** Федосій І.О. Вплив густоти рослин на насінневу продуктивність доліхоса. *Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння (сільськогосподарські і біологічні науки): IV Міжнародна науково-практична конференція (у рамках V наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2020», с. Крути, Чернігівська обл., 12 березня 2020 року: тези доповіді. ДС «Маяк» ІОБ НААН. Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2020. Т. 3. С. 30–34. (60 % авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези).*

74. **Бобось І.М.,** Сич З.Д. Перспективи вирощування сої на зелений горошок і проростки. *Особливості адаптивної селекції і насінництва баштанних культур в умовах Південного степу України: Всеукраїнська заочна наукова конференція присвячена 50-річчю від дня створення Херсонської селекційної дослідної станції баштанництва, Гола Пристань Херсонської обл., 08 жовтня 2020 року: тези доповіді. К.: ІВПМ НААН, 2020. С. 16–20. (60 % авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези).*

75. **Бобось І.М.** Вплив термінів сівби на продуктивність доліхоса. *Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння: V Міжнародна науково-практична конференція (у рамках VI наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2021», с. Крути Чернігівської обл., 2021 року: тези доповіді. Обухів: ФОП Гуляєва В.М., 2021. Т.3. С. 24–27.*

76. **Бобось І.М.** Продуктивність свіжої й сушеної продукції видів пажитника. *Теоретичні та практичні аспекти розвитку садівництва, овочівництва та виноградарства: I Міжнародна науково-практична конференція присвячена 75-річчю кафедри садівництва та овочівництва ім. проф. І.П. Гулька та 165-річчю Львівського національного аграрного університету, м. Львів, 27–28 травня 2021 року: тези доповіді. Львів, 2021. С. 13–15.*

77. **Бобось І.М.** Вплив термінів сівби на насінневу продуктивність доліхоса. *Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння (сільськогосподарські і біологічні науки): Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (у рамках VII наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2022», с. Крути, Чернігівська обл. 3 березня 2022 року: тези доповіді. Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2022. Т. 2. С. 69–73.*

78. **Бобось І.М.,** Комар О.О. Стабільність і пластичність видів пажитника за різних строків сівби. *Інноваційні розробки молоді в сучасному овочівництві: III міжнародна науково-практична конференція, сел. Селекційне Харківської обл., 05 жовтня 2022 року: тези доповіді. Інститут овочівництва і баштанництва НААН. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2022. С. 10–13. (60 %*

авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези).

79. **Бобось І.М.** Вплив ґрунтово-кліматичних умов на ріст і розвиток вігни. *Наукові засади підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва*: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена – ювілейним річницям професорів О.М. Можейка, В.В. Милого, Ю.В. Будьонного, І.І. Назаренка, м. Харків, 29-30 листопада 2022 року: тези доповіді. Харків: Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН, 2022. С. 52–54.

80. **Бобось І.М.** Оцінка мінливостей фенологічних і морфологічних ознак сортів вігни спаржевої. *Теоретичні і практичні аспекти розвитку галузі овочівництва в сучасних умовах*: Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції, сел. Селекційне Харківської обл., 25 травня 2023 року: тези доповіді. Інститут овочівництва і баштанництва НААН. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. С. 32–35.

81. **Бобось І.М.** Вплив густоти рослин на ріст і розвиток сортів вігни спаржевої. Інноваційні розробки молоді в сучасному овочівництві: IV Міжнародна науково-практична конференція, сел. Селекційне Харківської обл., 05 жовтня 2023 року: тези доповіді. Інститут овочівництва і баштанництва НААН. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2023. С. 6–11.

82. **Бобось І.М.** Мінливість морфологічних ознак сортів вігни. *Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння (сільськогосподарські і біологічні науки)*: VII Міжнародна науково-практична конференція (у рамках VIII наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2023», с. Крути, Чернігівська обл., 2 березня 2023 року: тези доповіді. ДС «Маяк» ІОБ НААН: у 2 т. Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2023. Т. 2. С. 38–41.

83. **Бобось І.М.** Якісна оцінка бобів вігни спаржевої. *Тенденції та виклики аграрної науки в умовах війни*: V Міжнародна науково-практична онлайн конференція присвячена 125-річчю кафедри рослинництва НУБіП України, м. Київ, 25-27 жовтня 2023 року: тези доповіді. Київ, 2023, С. 50–53.

84. **Бобось І.М.** Вплив схеми сівби на продуктивність сортів вігни спаржевої (*Vigna unguiculata* (L.) Walp. *subsp. sesquipedalis* (L.) Verdc.). *Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння (сільськогосподарські і біологічні науки)*: VIII Міжнародна науково-практична конференція (у рамках IX наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2024», с. Крути, Чернігівська обл., 13–14 березня 2024 року: тези доповіді. ДС «Маяк» ІОБ НААН: у 3 т. Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2024. Т. 3. С. 19–24.

85. **Бобось І.М.** Продуктивність сортів вігни спаржевої. *Сучасні технології вирощування екологічно безпечної плодоовочевої продукції*: II Міжнародна науково-практична конференція присвячена 90-річчю від дня народження видатної селекціонерки часнику, канд. с.-г. наук, доцента Ліщак Лідії Петрівни, м. Львів, 28–29 березня 2024 року: тези доповіді. Львів, 2024. С. 27–30.

86. **Бобось І.М.** Вплив густоти рослин на насінневу продуктивність сортів вігні спаржевої. *Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра: V-а науково-практична конференція*, м. Київ, ННСГБ НААН, 18–19 квітня 2024 року: тези доповіді. Вінниця: Твори, 2024. С. 161–163.

87. **Бобось І.М.** Вплив умов вирощування на адаптивність сортів вігні спаржевої (*Vigna unguiculata* (L.) Walp. *subsp. sesquipedalis* (L.) Verdc.). *Післявоєнне відновлення рослинних ресурсів та продовольча безпека країни: Міжнародна науково-практична конференція*, м. Київ, НУБіП України, 25 червня 2024 року: тези доповіді. К.: НУБіП, 2024. С.19–23.

88. **Бобось І.М.** Насіннева здатність сортів вігні спаржевої. *Світові рослинні ресурси: Стан та перспективи розвитку: VI Міжнародна науково-практична конференція*, м. Київ, Український інститут експертизи сортів рослин, 8 жовтня 2024 року: тези доповіді. Київ, 2024. С. 50–53. URL: http://confer.uisr.sops.gov.ua/WORLD_PLANT_RES/paper/view/31581

89. **Бобось І.М.** Оцінка мінливостей фенологічних ознак тетрагонолобуса. *Інноваційні розробки молоді в сучасному овочівництві: V міжнародна науково-практична конференція*, сел. Селекційне Харківської обл., Інститут овочівництва і баштанництва НААН, 10 жовтня 2024 року: тези доповіді. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2024. С. 13–17.

90. **Бобось І.М.** Тетрагонолобус пурпуровий (*Tetragonolobus purpureus* Moench.) – перспективна бобова культура в овочівництві. *Наукові засади підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва: VIII Міжнародна науково-практична конференція*, м. Київ, Державний біотехнологічний університет, 29 листопада 2024 року: тези доповіді. Харків, 2024. С. 40–42.

91. **Бобось І.М.** Формування урожайності та якості зеленого горошку доліхоса залежно від густоти рослин. *Живлення рослин, технології та інновації: Всеукраїнська науково-практична конференція присвячена 120-річчю від дня народження академіка Власюка П.А.*, м. Київ, НУБіП України, 19 березня 2025 року: тези доповіді. К.: НУБіП України, 2025. С. 28–33.

92. **Бобось І.М.** Кореляційні зв'язки між показниками насінневої продуктивності доліхоса за різних термінів сівби. *Сучасні підходи до вирощування, переробки і зберігання продукції рослинництва: Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих вчених*, м. Миколаїв, Миколаївський національний аграрний університет, 20–21 березня 2025 року: тези доповіді. Миколаїв, 2025. С. 32–34.

93. **Бобось І.М.** Вплив термінів сівби на урожайність зеленого горошку доліхоса. *Досягнення та концептуальні напрями розвитку сільськогосподарської науки в сучасному світі: V Всеукраїнська науково-практична конференція*, Дніпропетровська дослідна станція ІОБ НААН, 10 квітня 2025 року: тези доповіді. Дніпро, 2025. С. 129–132.

94. **Бобось І.М.** Вплив густоти рослин на ріст і розвиток тетрагонолобуса в умовах Правобережного Лісостепу України. *Селекція, генетика, сортовипробування та агротехнології культурних рослин: виклики*

та перспективи: VIII Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених і спеціалістів, с. Центральне, Київська обл., 25 квітня 2025 р.: тези доповіді. НААН, МПП ім. В. М. Ремесла, М-во аграр. політики та прод. України, Укр. ін-т експертизи сортів рослин, 2025. С. 21–22. URL: <http://confer.uiesr.sops.gov.ua/Muronivka2025/paper/view/32960>

95. **Бобось І.М.** Вплив погодних умов на ріст і розвиток тетрагонолообуса (*Tetragonolobus purpureus* Moench.). *Актуальні проблеми та перспективи розвитку природничих, медичних та фармацевтичних наук*: I Всеукраїнська науково-практична конференція, 26 квітня 2025 р.: тези доповіді. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2025. С. 82–84.

96. **Бобось І.М.** Адаптивність тетрагонолообуса (*Tetragonolobus purpureus* Moench) залежно від термінів сівби. *Інноваційні технології в рослинництві*: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція присвячена 115-ій річниці з Дня народження доктора сільськогосподарський наук, професора, член-кореспондента НАН України, заслуженого діяча науки України Кияка Григорія Степановича, м. Дубляни, Львівський національний університет природокористування, 30 квітня 2025.: тези доповіді. Львів-Дубляни: Львівський НУВМБ ім. С. З. Гжицького, 2025. С. 63–66. URL: <https://repository.lnup.edu.ua/jspui/handle/123456789/2477>

97. **Бобось І.М.,** Сич З.Д. Продуктивність сортів сої овочевої. *Інноваційні технології в рослинництві*: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція присвячена 115-ій річниці з Дня народження доктора сільськогосподарський наук, професора, член-кореспондента НАН України, заслуженого діяча науки України Кияка Григорія Степановича, м. Дубляни, Львівський національний університет природокористування, 30 квітня 2025.: тези доповіді. Львів-Дубляни: Львівський НУВМБ ім. С. З. Гжицького, 2025. С. 96–98. URL: <https://repository.lnup.edu.ua/jspui/handle/123456789/2477> (60 % авторства: аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези).

98. **Бобось І.М.** Економічна ефективність вирощування сортів малопоширених бобових овочевих культур. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації*: Міжнародна наукова інтернет-конференція, м. Переяслав, Університет Григорія Сковороди, 30 квітня 2025 року: тези доповіді. Вип. 116. С. 211–214.

99. **Бобось І.М.** Економічна ефективність вирощування малопоширених бобових овочевих рослин за різних термінів сівби. *Продовольча безпека України. Збереження та відновлення ґрунтових і рослинних ресурсів*: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, Національний університет біоресурсів і природокористування України, 22–23 травня 2025 року: тези доповіді. С. 34–39. URL: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.33546.58561>.

100. **Бобось І.М.,** Комар О.О. Насіннева продуктивність сортів сої овочевої. *Інноваційні технології виробництва, логістики та переробки продукції рослинництва*: Міжнародна науково-практична конференція присвячена 110-річчю від дня народження видатного вченого,

основоположника кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва, завідувача кафедри з 1968 по 1987 рр., доктора сільськогосподарських наук, професора Лесика Бориса Васильовича (1915–1997), м. Київ, Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2–3 червня 2025 року: тези доповіді. С. 33–35. (60 % авторства: *аналіз та узагальнення експериментальних даних, написання тези*).

101. **Бобось І.М.** Якісна оцінка свіжих бобів тетрагонолобуса за різних термінів сівби. *Інноваційні технології виробництва, логістики та переробки продукції рослинництва*: Міжнародна науково-практична конференція присвячена 110-річчю від дня народження видатного вченого, основоположника кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва, завідувача кафедри з 1968 по 1987 рр., доктора сільськогосподарських наук, професора Лесика Бориса Васильовича (1915–1997), м. Київ, Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2–3 червня 2025 року: тези доповіді. С. 31–33.

Основні положення дисертаційної роботи пройшли апробацію на Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференціях, зокрема: VIII Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених і спеціалістів: *Селекція, генетика, сортовипробування та агротехнології культурних рослин: виклики та перспективи* (Центральне, 2025 р.); Міжнародній науково-практичній конференції: *Продовольча безпека України. Збереження та відновлення ґрунтових і рослинних ресурсів* (Київ, 2025 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції (у рамках IX наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2024»: *Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння (сільськогосподарські і біологічні наук)* (Крути, 2024 р.); Міжнародній науково-практичній конференції присвяченій 90-річчю від дня народження видатної селекціонерки часнику, канд. с.-г. наук, доцента Лішак Лідії Петрівни: *Сучасні технології вирощування екологічно безпечної плодоовочевої продукції* (Львів, 2024 р.); V-а науково-практичній конференції: *Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра* (Київ, 2024 р.); Міжнародній науково-практичній конференції: *Післявоєнне відновлення рослинних ресурсів та продовольча безпека країни* (Київ, 2024 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції: *Світові рослинні ресурси: Стан та перспективи розвитку* (Київ, 2024 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції: *Інноваційні розробки молоді в сучасному овочівництві* (Селекційне, 2024 р.); VI міжнародній науково-практичній конференції: *Теоретичні і практичні аспекти розвитку галузі овочівництва в сучасних умовах* (Селекційне, 2023 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції: *Інноваційні розробки молоді в сучасному овочівництві* (Селекційне, 2023 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції (у рамках VII наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2022»: *Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння (сільськогосподарські і біологічні науки)* (Крути, 2022 р.); III міжнародній науково-практичній конференції: *Інноваційні розробки молоді в сучасному овочівництві* (Селекційне, 2022 р.); V

Міжнародній науково-практичній конференції (у рамках VI наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2021»: *Овочівництво і багтанництво: історичні аспекти, сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку* (Крути, 2021 р.); I Міжнародній науково-практичній конференції присвяченій 75-річчю кафедри садівництва та овочівництва ім. проф. І.П. Гулька та 165-річчю Львівського національного аграрного університету: *Теоретичні та практичні аспекти розвитку садівництва, овочівництва та виноградарства* (Львів, 2021 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції (у рамках V наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2020»: *Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння (сільськогосподарські і біологічні науки)* (Крути, 2020 р.); III Всеукраїнській науково-практичній конференції присвяченій 115-річчю від дня народження видатного вченого-селекціонера О. Т. Галки (Олександрівка, 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції: *Інноваційні розробки молоді в сучасному овочівництві* (Селекційне, 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції присвяченій 50-річчю кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва та 120-річчю з дня заснування Університету (Київ, 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції присвяченій 95-річчю створення кафедри овочівництва: *Овочівництво України: історія, традиції, перспективи* (Умань, 2016 р.); II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції: *Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку* (Київ, 2016 р.); Міжнародній науково-практичній конференції: *Теоретичні основи оптимізації селекційного процесу основних видів сільськогосподарських рослин* (Селекційне, 2015 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції: *Овочівництво і багтанництво: історичні аспекти, сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку* (Крути, 2015 р.) та ін.

Оцінка мови та стилю дисертації.

Текст дисертації викладений українською мовою. Стиль викладу результатів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій у цілому забезпечує доступне сприйняття.

Обсяг і структура дисертації.

Дисертаційну роботу викладено на 586 сторінках комп'ютерного набору, з них 358 – основного тексту. Дисертація складається з анотації, вступу, восьми розділів, висновків, рекомендацій виробництву, списку використаних джерел літератури після кожного розділу, що налічує 592 найменування, з яких 217 кирилицею та 375 латиницею і 26 додатків. Робота містить 64 таблиці, 138 рисунків.

Академічна добросовісність, відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Рукопис дисертаційної роботи Бобось Ірини Макарівни перевірено сервісом перевірки на плагіат онлайн «StrikePlagiarism». Рівень оригінальності тексту становить 82,80 %. За перевіркою посилань комп'ютерною програмою визначено наявність окремих співпадань (17,20 %) з власними публікаціями, методичною частиною (опис методів статистичної обробки даних),

термінологією, посиланнями на бібліографічні джерела інформації, загальноживаними словосполученнями і фразами. Під час детального аналізу матеріалів дисертації, наукових публікацій автора не було виявлено ознак академічного плагиату, фабрикації, фальсифікації. Таким чином, дисертаційна робота Бобось Ірини Макарівни визначається самостійною оригінальною працею та не містить порушень академічної доброчесності.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Бобось Ірини Макарівни на тему «Науково-методологічні основи розширення різноманіття малопоширених бобових овочевих культур у Лісостепу України» є завершеною, самостійною науковою працею, виконана на актуальну тему. Проведені дослідження мають відповідне теоретичне і практичне значення, як для науки, так і для виробництва. Тема дисертаційної роботи і подані матеріали досліджень відповідають паспорту спеціальності 06.01.06 – овочівництво.

За ступенем обґрунтування вибору теми дослідження, елементами новизни і рівнем досліджень дана дисертаційна робота відповідає вимогам пунктів 7, 8 і 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197 (із змінами внесеними згідно Постанови кабінету Міністрів України № 502 від 19.05.2023 року та № 507 від 03.05.2024 року).

Дисертаційна робота Бобось Ірини Макарівни на тему «Науково-методологічні основи розширення різноманіття малопоширених бобових овочевих культур у Лісостепу України» рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора сільськогосподарських наук у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 06.01.06 – овочівництво.

Рецензенти:

Доктор с.-г. наук,
професор

Григорій ГОСПОДАРЕНКО

Доктор с.-г. наук,
професор

Віталій ЛЮБИЧ

Доктор с.-г. наук,
ст. викладач

Вячеслав ЯЦЕНКО

